

Landbruks- og matdepartementet
Boks 8007 Dep.
0030 Oslo

Sendes også som e-post til:

postmottak@lmd.dep.no

postmottak@fkd.dep.no

Oslo, 31.01.05

BLÅ-GRØNN HØRINGSUTTALELSE

Norsk Landbrukssamvirke (NL) er interesseorganisasjon for samvirkeorganisasjonene i landbruket. Blant disse er TINE BA, Gilde Norsk Kjøtt BA, Prior Norge BA, HOFF Norske Potetindustrier, AL Gartnerhallen, Norske Felleskjøp, Honningcentralen, Geno og Norsvin.

Med utgangspunkt i en samarbeidsavtale med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag arbeider NL på en rekke områder – deriblant forskningsspørsmål - på vegne av et samlet landbruk.

Vår høringsuttalelse er avgitt etter samråd med, og på vegne av, våre medlemsorganisasjoner og samarbeidsparter.

Generelle synspunkter

Vi stiller oss positivt til visjonen om å etablere en blå – grønn matallianse for å utnytte synergiene på tvers mellom den blå og den grønne sektor. Dette forutsetter imidlertid en grundigere gjennomgang av sektorene for å etablere en allianse som gjenspeiler de to næringene på en mer balansert måte.

Produksjonsverdien innen den grønne sektoren er fire ganger så stor som innen den blå, samtidig som den sysselsetter tre ganger så mange personer.

Råvarene innen den grønne sektor foredles langt mer i Norge enn tilfelle er innen blå sektor, samtidig som bedriftene innen grønn sektor er blant de mest innovative i landet.

Med utgangspunkt i dette forholdet foreslås det å samle den næringsrettede forskningsvirksomheten innen de to sektorene i et holdingselskap hvor den grønne sektor utgjør mindre enn 25%, mens den blå sektor står for mer enn 75%.

Dette gjenspeiler næringene og næringenes behov på en lite tilfredsstillende måte og er et dårlig utgangspunkt for en velfungerende blå-grønn allianse.

For å kunne utnytte det potensialet som ligger i synergiene på tvers mellom den blå og den grønne sektor, burde det først vært gjennomført en strukturell opprydding innen den blå instituttsektoren. Samtidig bør det gjennomføres en bredere analyse av kompetansemiljøene innen den grønne sektoren for å identifisere fagområder hvor det kan hentes ut synergier.

Etter å ha gjennomført disse to prosessene vil en ha et langt bedre utgangspunkt for å etablere balanserte strukturer med sterke fagmiljøer på tvers av sektorene.

Med dette som bakgrunn kan vi ikke gi vår støtte til innstillingen slik den foreligger.

Videre vil vi be om å få en avklaring på følgende tre forhold knyttet til innstillingen:

- Hvordan vil det grønne eierskap og innflytelse i holdingselskapet kunne ivaretas etter en fusjon.
- Matforsk er bygget opp med midler fra landbruk/landbruksbasert industri. Hvordan vil interessene kunne ivaretas ved en fusjon og hvilke rettigheter vil bli videreført.
- Dersom et eventuelt nytt selskap skal få deler av sin finansiering fra fondsmidler må det følge innflytelse og styringsrett med midlene. Hvordan har departementet tenkt å sikre dette i den foreslåtte modellen.

I tillegg til våre generelle synspunkter vil vi få benytte anledningen til å kommentere på de enkeltanbefalinger som er fremmet i innstillingen.

1. Fellesarena; Den blå – grønne matalliansen

Forslaget om å etablere en fellesarena for de blå- og grønne forskningsaktørene er positivt. Det er imidlertid viktig at dette organet kun har en rådgivende funksjon, og at styret blir det øverste besluttsende organ i organisasjonsmodellen.

I henhold til innstillingen skal fellesorganet både gi råd om samlede, strategiske satsinger og være et nettverk for informasjonsutveksling.

En vesentlig del av forskningsfinansieringen vil enten komme direkte fra næringsaktørene eller via kollektive brukermidler. Vi mener derfor næringen bør være representert i et organ som skal komme med råd om den strategiske bruk av disse midlene.

2. Infrastrukturselskapet

Forslaget om å etablere et infrastrukturselskap som skal overta og drive havbruksstasjonene kan bidra til en mer effektiv utnyttelse av ressursene.

Ved UMB på Ås har en god erfaring med å skille ut forskningsfasilitetene i et eget selskap. Senter for husdyrforsk, "eier" og driver de fysiske fasilitetene inklusive forsøksdyrene. Senteret har ansatte forskningsteknikere som bistår i den praktiske gjennomføringen av forsøkene. Dette innebærer at forskerne kjøper forskningstjenester fra Senteret til sine prosjekter, hvilket frigjør forskerne til å konsentrere seg om selve forskningen.

Dette fører også til større fleksibilitet gjennom at forskerne kan kjøpe spisskompetanse uavhengig av hvor den finnes og hvem som innehar den.

Det ligger imidlertid store utfordringer i juridiske og økonomisk-/strukturelle forhold i forbindelse med eierskifte og etablering av det nye selskapet. En tilleggsfaktor en ikke må undervurdere er de sterke bånd som i dag eksisterer mellom Havbruksstasjonene og deres eiere.

3. Skille mellom næringsrettet og forvaltningsrettet forskningsvirksomhet

Det er argumenter både for og imot å skille næringsrettet og forvaltningsrettet forskningsvirksomhet. Ut i fra habilitetshensyn vil det være riktig med et skille, men ut i fra de fleste andre hensyn vil det være negativt.

Innen primærnæringene er forvaltning, næringsaktører og forskere nært knyttet til hverandre fordi utfordringene og behovene innen forskning ofte er sammefallende. Et skille mellom forvaltningsrettet og næringsrettet forskning skaper derfor et kunstig skille.

Et av målene med den blå-grønne alliansen er å skape internasjonalt konkurransedyktige forskningsmiljøer. En av utfordringene vi har i dag er at forskningsmiljøene er for små til å oppnå dette, hvilket igjen har ført til et nært samarbeid mellom forskere knyttet til næringslivet og offentlig sektor. I mange tilfelle har dette vært helt avgjørende for i det hele tatt å kunne opprettholde enkelte fagmiljøer.

I innstillingen legges det opp til å slå sammen forskningsmiljøer for å oppnå kritisk masse og konkurransedyktige miljøer. Men når disse i neste omgang blir splittet i forvaltningsrettede og næringsrettede institutter forsvinner den kritiske massen.

Den foreslåtte strukturen vil gi minimalt med blå-grønne synergier. Et visst potensiale synliggjøres på foredlingssiden, men innen biologi og teknologi etableres det rene fiskeforskningsenheter.

Det eksisterer store og viktige områder som avl, fôring, mattrygghet og dyrevelferd, med flere, hvor en kunne utnytte potensialet på tvers for å skape sterke miljøer, uten at rapporten har gjort noe for å synliggjøre disse mulighetene. Her har allerede næringen selv vist vei, blant annet ved at det er opprettet et felles utviklingsselskap, Geninova AS, for avl av svin, laks og ørret, samt BioBank AS som er eid av Norsvin, Geno og AquaGen AS.

Geno og AquaGen AS har også etablert CryoGenetics AS som skal utvikle og kommersialisere de mulighetene som ligger innenfor frysing av melke.

Videre har TINE BA gjennom sitt datterselskap Maritex AS satset på framstilling av marine oljer fra torskelever samt utvikling av biotekniske ingredienser fra fiskeråstoff.

4. Samle næringsrettet forskning i et holdingsselskap

Det er vanskelig å få tak i målsettingen med å etablere et slikt holdingsselskap da det ikke foreligger klare suksesskriterier for selskapet..

Det sies at holdingsselskapet, når det er operativt, vil ha en struktur som er tilpasset næringslivets behov, hvilket vil si at datterselskapene skal være omdannet til slagkraftige fagenheter.

Som påpekt tidligere vil holdingsselskapet i all hovedsak være et blått selskap som kun i meget begrenset omfang inkluderer den grønne sektoren. Av seks institutter som inngår, vil fem være blå og kun ett grønt. Selskapet vil derfor være lite tilpasset den grønne sektorens behov og ikke representere noen slagkraftig enhet.

Vi oppfatter derfor innstillingen primært å være rettet inn mot strukturelle endringer innen den blå sektor, mens den grønne sektor i det store å hele vil samhandle med Veterinærinstituttet, Matforsk og Bioforsk som tidligere.

5. Eierstruktur

Innstillingen tar til orde for at departementene kan overdra sine eierposter til *næringslivsfokuserte interesser* uten å spesifisere nærmere hva som menes med dette begrepet. Dette er viktig å få avklart før en kan ta stilling til strukturen.

Vi tror det er viktig at departementene fortsetter å være tungt inne på eiersiden.

Primærnæringene skiller seg fra øvrig industri på flere områder, og ikke minst gjennom sin struktur og sterke politiske styring. En åpning for å slippe til nye eierinteresser kan være positivt for å få inn nye innpulser, men det må ikke gå på bekostning av departementenes eierinteresser som bør utgjøre minimum 50%.

Det legges videre opp til å etablere en konsernmodell med heleide datterselskaper. Hvilken konsekvens vil dette ha for sammensetningen av datterselskapenes styrer ?

Hele finansieringen av den skisserte modellen og hvordan eventuelt nye eier skal reise kapital er ikke konsekvensutredet i rapporten.

Det må også være en forutsetning at det følger innflytelse og styringsrett med pengestrømmene i systemet.

6. Andre kommentarer

Proessen

Selve prosessen rundt den blå-grønne alliansen har vært vanskelig å forholde seg til så lenge en ikke har hatt tilgang til innholdet i den bebudete Forskningsmeldingen.

Forskningsmeldingens anbefalinger er grunnleggende for hvilke organisatoriske grep en bør ta innen den blå-grønne sektor. Vi blir med andre ord bedt om å gi synspunkter på en organisasjonsmodell uten å vite hvilken strategi den skal passe inn i. Dette er ikke noe godt utgangspunkt og har ført til at flere har oppfattet prosessen som lukket.

Konkurransedyktige forskningsmiljøer

Felles faglige utfordringer og kompetansebehov er grunnlaget for den blå-grønne alliansen. Innstillingen burde derfor i større grad tatt utgangspunkt i hvor det er mulig å bygge sterke og internasjonalt konkurransedyktige forskningsmiljøer på tvers av sektorgrensene. Fagområder som avl og føring er eksempler på slike områder.

Finansiering

Finansiering og pengestrømmer er lite behandlet i innstillingen. Instituttene som skal slå sammen har ulike eierstrukturer og finansieringsmodeller som ikke uten videre lar seg forene. Dette vil kreve en prosess med flere trinn. I dag får Matforsk sin grunnfinansiering fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter. I den foreslåtte modellen skal Matforsk inn i et heleid datterselskap av holdingselskapet sammen med andre blå selskaper. I en slik modell vil det ikke være aktuelt at Fondet viderefører sine forpliktelser overfor Matforsk.

Lokalisering

Innstillingen peker på at det er viktig å finne en hensiktsmessig lokalisering av holdingselskapets og datterselskapenes hovedkontorer uten å ta stilling til geografisk plassering. Landbruks- og matministeren har imidlertid i etterhånd klart gitt til kjenne at hovedkontoret bør plasseres i Tromsø. Dette vil ytterligere forsterke inntrykket av at det næringsrettede forskningsselskapet er et rent blått selskap og kan derfor ikke aksepteres som lokalisering for et blå-grønt selskap.

Norsk Landbrukssamvirke imøteser en avklaring på de forhold som er påpekt i denne høringsuttalelsen, og vil be om et møte med Landbruks- og matdepartementet før prosessen videreføres.

Med vennlig hilsen
Norsk Landbrukssamvirke

Ole-Jakob Ingeborgrud
Administrerende direktør

Knut Moksnes
Forsknings sjef